

ський був удостоєний престижної міжнародної премії фундації Антоновичів (США). Наукову діяльність вченого у 1997 р. відзначено також премією Національної академії наук України ім. М. С. Грушевського. Михайло Юліанович удостоєний звання «Заслужений діяч науки України», він — професор Університету «Києво-Могилянська академія», дійсний член Вільної української академії (США), член редколегій часописів «Український історик», «Розбудова держави», «Ант».

Перебуваючи на пенсії (з 1998 р.), М. Ю. Брайчевський активно продовжує свою наукову діяльність, проводить дослідження з питань охорони пам'яток історії та культури, історії, археології, історіографії, філософії, образотворчого мистецтва, архітектури, літературознавства, власне усього того, чим займався усе своє життя. А ще Михайло Юліанович — талановитий поет, художник. Його сонети, притчі, поеми (і серед них історична — «Григорій Сковорода»), опубліковані в періодичній пресі. М. Ю. Брайчевський створив цілу галерею портретів історичних діячів Русі-України. Нині вчений працює над підготовкою до друку написаних ще в часи безробіття книжок (а їх чимало), пише нові фундаментальні праці з історії незалежної України.

У день 75-річчя колектив Інституту археології НАН України, колеги, друзі й учні зичуть Михайлу Юліановичу Брайчевському міцного здоров'я, щастя, нових творчих здобутків на ниві служіння науці і народу України!

ДО 65-РІЧЧЯ ЄВГЕНА ВАСИЛЬОВИЧА ЧЕРНЕНКА

Відомому українському археологу, скіфологу, найвизначнішому фахівцю в галузі військової справи скіфської доби, доктору історичних наук, професору Євгену Васильовичу Черненку 5 жовтня виповнилось 65 років.

Біографія Євгена Васильовича багато в чому подібна до біографій представників довоєнного покоління, хоча і має свої яскраві риси. Народився він 1934 р. у с. Буда-Вороб'ї Малинського р-ну Житомирської обл. в родині службовців, яка через рік переїхала до Києва. У роки війни (1941—1944) разом з матір'ю, Клавдією Павлівною, він перебував в евакуації в Оренбурзькій обл. Саме тут, у дитячому віці, поряд з книжками О. Дюма, віршами

О. С. Пушкіна, прочитав він повість про Г. Шлімана, уперше дізнавшись про дивовижну науку археологію. За згадками майбутнього дослідника Скіфії, за вказаними книжками він вчився читати, тому що ходити до школи йому до 10 років не довелося.

По закінченні однієї із шкіл Києва, у Євгена Черненка ніяких сумнівів у виборі подальшого життєвого шляху не було: 1953 р. він вступив на історичний

(згодом історико-філософський) факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка з визначеною метою — одержати спеціальність археолога. Поряд з навчанням — активна участь у роботі студентського наукового товариства, археологічного гуртка, перші виступи за археологічною тематикою, перші експедиції.

Найпам'ятнішою для молодого Євгена Черненка виявилася Тавро-скіфська експедиція 1957 р., яка провадила розкопки Неаполя Скіфського у Сімферополі. Саме тут відбулася його перша «зустріч» зі скіфами, яка назавжди визначила ту галузь археології, де йому доведеться працювати усі подальші роки. З великою теплою згадує він свого першого наставника, відомого скіфолога П. М. Шульця — чудово освіченого, широко ерудованого дослідника.

Закінчивши 1958 р. з відзнакою університет, Є. В. Черненко одержав направлення в Інститут археології АН України, у відділ скіфо-античної археології, який очолював видатний скіфолог, фундатор української школи скіфознавства О. І. Тереножкін. Під його керівництвом Є. В. Черненко працював майже чверть віку, і якого за правом визнає своїм учителем.

Участь у 1958—1960 рр. у розкопках Неаполя Скіфського дозволила Євгену Васильовичу опублікувати свою першу працю «Сарматские элементы в восточном некрополе Неаполя Скифского» (1958 р.).

Однак, вступивши 1960 р. до аспірантури, тему майбутньої дисертації Є. В. Черненко обирає дещо іншого напрямку — «Історія скіфського захисного обладунку», що на початку не викликало оптимізму у його наукового керівника О. І. Тереножкіна. Поштовхом до вибору теми стало відкриття ним 1961 р. в одному із скіфських курганів поблизу с. Кірове на Дніпропетровщині частини металевого набірною панциря. Ця знахідка так зацікавила молодого дослідника, що він вирішив визначити ступінь поширення різних видів обладунку у скіфів. А коли було складено вагомий звід знахідок, наполегливий аспірант почав переконувати у перспективності даної теми свого наукового керівника. І переконав. Дуже важливо, що Євгена Васильовича на «тернистому шляху до великої науки» підтримали такі авторитети як М. І. Артамонов, Г. І. Мелюкова, К. Ф. Смирнов.

1966 р. Є. В. Черненко блискуче захистив кандидатську дисертацію, а через 2 роки побачила світ його монографія «Скифский доспех», яка стала явищем у скіфській археології та принесла її автору широку відомість у колі спеціалістів. Ця праця і донині заслуговує є настольною книгою скіфологів. У багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених знайомство з скіфознавством почалося саме з неї.

Наполеглива праця та цілеспрямованість сприяли подальшій науковій кар'єрі Є. В. Черненка. З 1963 р. він — молодший науковий співробітник Інституту археології, з 1970 р. — старший науковий співробітник, з травня 1981 р. (після смерті О. І. Тереножкіна) по листопад 1986 р. — очолює відділ археології раннього залізного віку, надалі — провідний науковий співробітник.

Євген Васильович багато років присвятив активним польовим дослідженням. За його плечима — понад десятка новобудовних експедицій, у яких він виконував обов'язки начальника або заступника начальника. Ним особисто чи при його безпосередній участі були розкопані кілька сотень скіфських поховань. Разом з Б. М. Мозолевським він розділив щастя дослідження поховальної пам'ятки скіфської еліти — Товстої Могили, за що, разом з іншими науковцями, був нагороджений урядом України премією та цінним подарунком.

Є. В. Черненко багато зробив для осмислення здобутого під час розкопок археологічного матеріалу та введення його до наукового обігу. Під його керівництвом виконано 4 планові теми, одну з яких «Скіфські поховальні пам'ятки степів Північного Причорномор'я» видано у вигляді колективної монографії, що здобула популярність у скіфознавстві.

Є. В. Черненко — автор понад 150 наукових праць, зокрема 8 монографій (окрім двох згаданих: Скифские лучники.— К., 1981; Скифо-персидская война.— К., 1984; Скифия (англ. мовою).— Лондон, 1983; Захисна зброя населення Південно-Східної Європи в скіфський час (нім. мовою).— Бонн, 1991; Археологія Української РСР.— К., 1986.— Т. 2 (у співавторстві); Давня історія України.— К., 1998.— Т. 2 (у співавторстві). Природно, більшу частину його наукових праць присвячено улюбленій темі — військовій справі скіфської доби. Повністю закономірним підсумком його багаторічних досліджень у даній області

виявилася докторська дисертація «Военное дело скифов (вооружение, тактика, стратегия)» у формі наукової доповіді, що була успішно захищена 1989 р.

Ім'я С. В. Черненка, його науковий авторитет широко відомі не тільки у нашій країні, але й за кордоном. Свідчення цьому — обрання його 1988 р. членом-кореспондентом Німецького археологічного інституту в м. Берліні. 1992 р. ВАК України присвоїла йому високе наукове звання «професор».

С. В. Черненко провадить велику видавничу роботу. Він відповідальний редактор 10 монографій та збірок, член редколегії другого видання «Археології Української РСР», входить до складу редколегії журналу «Археологія».

Євген Васильович дивовижно чуйний дослідник, який завжди щедро ділиться своїми багатогранними знаннями та досвідом, добра і мудра людина. Багато часу та енергії він приділяє вихованню молодого когорти археологів. Серед його учнів 5 кандидатів та доктор історичних наук.

Ми бажаємо нашому колезі лишатися оптимістом, бути здоровим та радувати усіх нас новими цікавими відкриттями!

ДО 60-РІЧЧЯ МАРИНИ ВОЛОДИМИРІВНИ СКРЖИНСЬКОЇ

23 серпня 1999 р. виповнилося 60 років визначному вченому-антикознавцю, провідному науковому співробітнику Інституту археології НАН України, доктору історичних наук Марині Володимирівні Скржинській.

Марина Володимирівна народилась 1939 р. у м. Ленінграді, в сім'ї славнозвісної дослідниці історії Візантії та Італії О. Ч. Скржинської. Закінчивши з відзнакою у 1961 р. класичне відділення філологічного факультету Ленінградського державного університету, М. В. Скржинська вступила до аспірантури. 1968 р. вона успішно захистила кандидатську дисертацію «Новеллистическая традиция о тирании в Греции в VII—VI вв. до н. э.». Працювала викладачем давньогрецької та латинської мов у Ленінградському державному університеті та Медичному інституті.

З 1972 р., переїхавши за сімейними обставинами до Києва, вона постійно працює в Інституті археології у відділі античної археології, займаючись дослідженням питань з історії та культури давнього населення на теренах України за скифо-античної доби. Значне місце в її науковій діяльності посідає систематичне вивчення античних писемних джерел, якими постійно користуються археологи. Її праці вирізняються раціональним поєднанням новітніх методів філологічного та історичного досліджень із залученням археологічних даних, що дозволяє отримати нову і глибшу інформацію з відомостей давніх авторів.

Крім численних статей, цій темі присвячено три монографії: «Северное

